

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

Збірник наукових праць

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

МОВОЗНАВЧІ СТУДІЇ

ВИПУСК 10

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Рівненського державного гуманітарного університету

Рівне – 2002

ББК 81 Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії. Збірник наукових праць
А 43 Рівненського державного гуманітарного університету.
4 Вип.10. – Рівне: РДГУ, 2002. – 190
УДК 811.161.2

У збірнику вміщені статті з проблем українського мовознавства науковців, аспірантів кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету та науковців інших вишів. Основні теми поданих публікацій стосуються актуальних питань синтаксису і лексикології, словотвору та лінгвістики тексту.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів-філологів.

Редакційна колегія:

Головний редактор **Шульжук Каленик Федорович**,
 доктор філологічних наук, професор,
 зав. кафедри української мови
 Рівненського державного гуманітарного університету,
 дійсний член Академії наук вищої школи України

Заступник головного редактора **Шевчук Степан Іванович**,
 кандидат філологічних наук, професор, директор Інституту
 мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету

Члени редакційної колегії:

1. **Бойко В.Г.**, доктор філологічних наук, професор кафедри фольклористики Національного університету ім. Т.Г.Шевченка (м. Київ).
2. **Вихованець І.Р.**, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу історії і граматики української мови Інституту української мови НАН України (м. Київ).
3. **Вокальчук Г.М.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
4. **Галич О.А.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри української літератури Луганського державного педагогічного університету.
5. **Голомб Л.Г.**, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Ужгородського державного університету.
6. **Гуйванюк Н.В.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри сучасної української мови Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.
7. **Давидюк В.Ф.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри фольклористики Волинського державного університету ім. Лесі Українки (м. Луцьк).
8. **Денисюк І.О.**, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Волинського державного університету ім. Лесі Українки (м. Луцьк).
9. **Дунасвська Л.Ф.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри фольклористики Національного університету ім. Т.Г.Шевченка (м. Київ).
10. **Загнітко А.П.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри української мови Донецького державного університету.
11. **Зелінська Л.В.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури Рівненського державного гуманітарного університету.
12. **Іваницька Н.Л.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри української мови Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського.
13. **Кузьмич О.О.**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету.
14. **Поліщук Я.О.**, доктор філологічних наук, доцент, зав. кафедри української літератури Рівненського державного гуманітарного університету.
15. **Радишевський Р.П.**, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Національного університету ім. Т.Г.Шевченка (м. Київ).
16. **Турган О.Д.**, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Запорізького державного університету.
17. **Удалов В.Л.**, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Волинського державного університету (м.Луцьк).
18. **Чирков О.С.**, доктор філологічних наук, професор, зав. кафедри теорії літератури Житомирського державного педагогічного інституту ім. І.Я.Франка.

Упорядники: Якимчук О.І., Кузьмич О.О.

Друкується за рішенням Вченої ради
 Рівненського державного гуманітарного університету
 (протокол №9 від 26 квітня 2002 р.).

*За точність і грамотність публікацій відповідають автори.
 Рукописи не рецензуються і не повертаються.*

Адреса редакції: 33000, м. Рівне, вул. С.Бандери, 12
 Рівненський державний гуманітарний університет
 (вул. Остафова, 31, кафедра української мови)

ISBN 966-72-81-04-9

© Рівненський державний гуманітарний університет

РОЗДІЛ II

СЕМАНТИКА ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ

УДК 811.161.2'37

Наталія Кирилкова

СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ КОМПОНЕНТА *ВЕРБА* В УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕМАХ ТА ПАРЕМІЯХ

Фраземи та паремії засвідчують в усталеній і відтворюваній формі семи компонентів, реалізовані у словосполученні чи реченні, що лягли в основу усталеної мовної одиниці.

У семантичній структурі лексико-семантичної групи рослина у прямому номінативному значенні виділяються: 1. Категоріально-лексична сема “неістота”. 2. Категоріально-лексична сема “рослина”. 3. Диференційна сема родового значення (“*дерево*” – “*кущ*” – “*трав’яна рослина*”). 4. Диференційні семи видового значення відображають у структурі фітосемізма риси, за якими рослину ідентифікують. Набір цих сем у семантиці кожної назви рослини є індивідуальним, неповторним (наприклад, *береза* – *яблуня*). Вони відіграють важливу роль у розвитку похідних значень і в утворенні словосполучень різного ступеня стійкості. 5. Конотативні семи [1: 45]. Їх слід поділяти на раціональні та емотивні, оскільки перші відображають різні несуттєві з погляду номінації ознаки рослин, а також супутні найрізноманітніші стереотипні асоціації. Конотативні семи є стійкими в межах однієї мови, виявляють відносність при міжмовному зіставленні.

Ментальність народу, відзначає К.Ф.Фролова [2: 8], пов’язана з його якимось основним ділом, і саме ним обумовлене світобачення, світорозуміння, світосприйняття, що обов’язково фіксується у фольклорній пам’яті як певна емоційно–образна система, пов’язана з природними умовами, способом життя народу. Проте не всі предмети, явища природи викликають поетичні асоціації, є знаками етнічної свідомості. Верба в українській фразеології виступає як один з найбільш частотних компонентів, отже, маємо можливість прослідкувати асоціативне поле цієї фітолексеми. Верба – поширене та улюблене дерево в Україні, тому народна мудрість засвідчує: *Без верби і калини нема України*. Тут верба виступає символом. Українська система символічного відображення світу належить до найдавніших і найбагатших систем традиційної культури на планеті.

“Етимологічний словник української мови” засвідчує, що верба утворюється із збірного *v^{rb}ъje “*пруття*”, до якого виникла форма однини *v^{rb}a, що витіснила попередню назву дерева rokyta; індоєвропейське – *ueg–b(h) – “*гнути, крутити, вертити*”, похідне від *veg – “*крутити, гнути*” [3: I: 350]. Деякі кущові породи верби, різки з лозини називаються *лозою*. Праслов’янське *loza – “*штучна гілка; виноград, верба кущова*” [3: III: 281]. У деяких контекстах верба і лоза виступають синонімами: “Звичайно, мова не йде про повсюдне заліснення угідь самою тільки лозою. Тут маємо

керуватися здоровим глуздом. А він укупі з довголітнім досвідом підтверджує зворотне – верби в природоохоронній структурі майже незамінні”(В.Скуратівський).

Ботаніки називають такі найпоширеніші сорти, як біла верба, ломка, гостролиста. Серед пісків найбільше любить рости пурпурова верба, у лісах та болотах – верболіз, на узліссях здебільшого зустрічається козяча верба. У значенні “кущова верба”, також у ролі символу виступає слово *лоза* у приказці: *Там хороша лозина, де родилась козина*. В устах українки з холмщини *лозина* набуває значення різновиду верби, що характерний для певної території української землі.

Символи пов’язані з формуванням світогляду, ментальності, розвитком духовності, усної народної творчості. Не випадково великий Кобзар, перебуваючи на засланні в Орській фортеці, висадив у пустелі саме вербову гілочку, приживив її, виходив. Вона нагадувала йому рідну Україну. На знак великої поваги до геніального поета й художника казахський народ любовно оберігає ту символічну реліквію.

Вербу пов’язують у піснях із великим родом, оскільки вона може розвинути “сімсот квіток”, “сімсот коренів”:

*Не стій, вербо, розвивайся,
Розвий собі сімсот квіток,
Сімсот квіток і чотири;
Всім боярам по квіточці.*

Фразеологія – скарбниця символів, образів мови, кожний такий образ може мати якісь нереальні або міфологічні джерела. Один з таких образів – дощечка з верби, *вербова дощечка*. Професор Степан Килимник вважає, що “*вербова дощечка* – “вербовий міст, міст кохання, любові, одруження...”, вона “ заступає кладку чи міст, що по ньому дівчина переходить символічно від життя дівочого до життя родинного”[4: 32]. О.Потебня здогадується також, що “в основі цього значення – міст – лежить ще давніше, міфологічне – значення неба, що по ньому ходить сонце...”[4: 32]. Тут маємо заміну категоріально-лексичної семи. Поширеними були також приповідки: *Були на маслиці вареники, да в піст на вербу повтікали*, або про скоромне в піст – *Бозя на вербу взяла*, а іноді й *Бозя на небо взяла*. У загадці *Стоїть верба посеред села, розпустила гілля на все Поділля* верба символізує небо, що тримає на собі сонце .

У номінативному словосполученні *Вербна неділя* маємо відносний прикметник *вербний* від *верба*, а також є похідні лексеми *Вербниця*, *Вербич*. Отже, з вербою пов’язуть благодать, освяченість (*Верба б’є, не заб’є – за тиждень Великдень; Не я б’ю, верба б’є, якая – святая*), а із самим святом – як прихід весни (*Прийде Вербниця – назад земля не вернеться*), так і ще холодну пору (*Прийшов Вербич, два кожухи тербич*).

Первісно Великоднем було свято весняного сонця і природи, що відживала, відроджувалася після зими. В.Німчук пише, що *Вербній неділі* передувала назва *Цвітна неділя*, але остання відійшла на діалектну периферію. На більшості території вона була

витіснена номінативним словосполученням *Верба неділя*, яке виразно пов'язується зі звичаєм освячення верби в церкві у неділю перед Великоднем [6: 100].

Українське *верба*, праслов'янське *v^hrba пов'язані з *вербена*, що походить з латинської мови – *verbenae* “(священні) гілки”, і *verbera* – “прути для покарання” [3: I: 350]. Етнографи відзначають, що обряд хльоскання нерозвиненою галузкою є давнішим від християнства. Верба в міфах середземноморських народів про створення світу – це Прадерево життя або першоджерело творення світу, символізує Чумацький Шлях на небі або нашу галактику. Пізніше у північних народів обрядову вербу на свято Різдва світу (Коляди) заступила, як відомо, ялина. “Доторкання свяченою вербою означає поєднання з космічними силами Всесвіту, надання можливостей відродження здоров'я. Людина набирає космічної величі шляхом підкорення живої матерії законам світотворчих космічних сил. Це був акт, близький до акту занурення у священні води Бугу на Україні або Гангу в Індії” [5: 118].

Конотативна раціональна сема ‘безплідний’ виступає у пареміях *на вербі груші ростуть; Гарбуза наїсися, на вербу подивися, то зараз і знову будеш голодний*. Вислів *на вербі груші* В.М.Мокієнко вважає спільнослов'янським, який не однаково часто живається в різних слов'янських мовах. Варіанти цього звороту є поступовим нарощенням, розгортанням “ядерного сполучення” шляхом розширення дієслівним компонентом: *грушки на вербі показувати; на вербі груші ростуть; на осиці – кислиці. Дарма верба, що груш нема – нехай і не родять, не бувають гості – нехай і не ходять* (укр.); *сказывает на вербе груши; скажет журавля на сосне, а на вербе грушу; показать на вербе грушу, зайца в вершке, щуку в капкане* (рос.); *на вярбе грушы растуць; назбыраў як на вярбе грушы назриваў* (білорус.); “*Марна справа шукати інжир на глоді, а груші на вербі*”; “*На вербі груш не буде*”(пол.); “*І наша верба родить виноград*”(болг.). На думку В.М.Мокієнка, цей зворот є не просто оксюмороном, а й поєднанням непоєднуваного у квадраті, оскільки це є протиставленням міфологічних символів – безплідності (верба) і плодючості (грушка) [7: 57].

Цікавими є варіанти фразеологізму – *дулю на вербі дістали; дулі на вербі не ростуть*. Вони мають однакові значення, хоча перший співвідносний з реченням стверджувальним, а другий – заперечним. “Етимологічний словник української мови” *дуля* (згруб.) пов'язує із *дуля* (сорт груш), вжитому в переносному значенні [3: I: 144], і відсилає до *гдуля* – “сорт довгастих груш”, “літній сорт груш”, із праслов'янської *kъdulja < kъdunja; – походить від латинського *cydonea* (*mala*), що є запозиченням з грецької мови, у якій *κιδώνια* (*ма́ла*) означало “яблука з Кідонії”(міста на Криті) [3: I: 487].

Як своєрідне заперечення неплідності верби засвідчує “Етимологічний словник української мови” лексему *верблянки* – “яблука на вербі щеплені” [3: I: 350]. Тому, очевидно, і немає, як пише В.Мокієнко, “спарювання” верби з яблунею у фразеологізмах, які є художніми формами неможливого.

Оскільки ця рослина любить воду, то й раціональні конотативні семи це фіксують. Кажуть: *Де срібліє вербиця – там здорова водиця; Де росте верба, житиме і річка*. Словник Б.Д.Грінченка засвідчує цікаву приказку на основі цієї семи – *вербу носити почав – п'є* (про людину). Відповідно, верба має низьку щільність деревини, мало придатна як будівельний матеріал чи навіть дрова: *Козячий кожух, вербові дрова – біда готова* або *Борони нас, Боже, від вербових дров, телячого кожуха, заячої шапки і свинячих постолів*.

Приказка *Верба пожиточніша від яблуні* свідчить про широке застосування верби в господарстві. Раціональну конотативну сему “пожиточний” і “невибагливий” виявляємо у слові *верба* в такій приповідці: *Дві речі Бог дав бідним – картоплю та вербу, “нікчемність” – Куди не підеш – то золоті верби ростуть*.

Конотативна сема “гнучкість” також засвідчується фразеологізмами і пареміями. Зокрема Г.М.Удовиченко у “Фразеологічному словнику української мови” [К., 1984] подає *плачуча верба*; відомі приказки – *верба б'є, не я б'ю; верболіз б'є до сліз*. Ознака дерева як такого, що має довге спадаюче гілля, покладено в основу фраземи *ховатися під вербами*, що означає “вести розпусне життя”. У побажанні *Будь великим, як верба, а здоровим, як вода, а багатим, як земля* вважаємо реалізується сема, що засвідчує швидкий ріст дерева, його живучість. Знали, очевидно, про дезінфікуючі властивості рослини, її здатність фільтрувати воду, очищати від усяких домішок. Мабуть, саме тому, копаючи криницю, на дно клали вербову дощечку, опускали її у відро з водою.

Приказки *Верби сухої вчепися, а не мене; А жив би ти із сухою вербою; Повісся на сухій вербі* фіксують, що у сполученні з прикметником *суха верба* має конотативне значення “нечиста”. Українська міфологія твердить, що *суха верба* – це місце перебування нечистої сили, “бо трудно вербі – хіба за допомогою нечистого - всохнути” [4: 37].

Отже, з одного боку – “плідна”, з іншого – “безплідна”, “святина” і “нечиста”, “непотрібна” і “пожиточна” – і все це про ту саму вербу.

З одними і тими ж предметами і явищами об'єктивної дійсності можуть бути пов'язані різні асоціації, вони закріплюються за деякими значеннями слова і тим самим ускладнюють його семантичну структуру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зайченко Н.Ф. До питання про системні закономірності ЛСГ зоосемізмів// Мовознавство. – 1983. – №4. – С. 44–48.
2. Фролова К.П. Естетичний аспект фольклорної пам'яті //Фольклор і говори Наддніпрянщини. – Дніпропетровськ: Видавництво ДДУ, 1997. –С. 3–10.
3. Етимологічний словник української мови. – К.: Наукова думка, 1982 – 1989. – Т. 1–3.

4. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному висвітленні.– К.: Обереги, 1994. – Т.2. – 524 с.
5. Знойко О.П. Міфи Київської землі та події старовини. – К.: Молодь, 1989. – 304 с.
6. Німчук В.В. Давньоруська спадщина в лексиці української мови. – К.: Наукова думка, 1992. – 412 с.
7. Мокієнко В. Груші на вербі // Українська мова і література в школі. – 1984. – №5. – С. 55–57.

Резюме

Верба в українській міфології має складну символіку. “Свячена” і “нечистая”, “бесплодная” і “полезная”, а також ряд інших сем фіксує українська фразеологія у компонента *верба*.

УДК 811.161.2

Оксана Крижанська

НАЗВИ НА ПОЗНАЧЕННЯ АХРОМАТИЧНИХ КОЛЬОРІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Відчуття кольору поділяють на дві групи: відчуття незабарвлених (ахроматичних) кольорів та відчуття хроматичних (забарвлених) кольорів.

Предметом нашого дослідження є назви на позначення ахроматичних кольорів. До незабарвлених кольорів належать такі: білий, чорний, сірий з їх відтінками.

Білий; рос. *белый*; *білор. белы*; давньор. *бѣль, бѣлыи*; болг. *бял*; сб.-х. *бію, бијела*; словен. *běl*; чеськ. *bily*; словац. *biely*; польськ. *biały*; в.-луж., н.-луж. *běly*.

У всіх слов'янських мовах слово має значення “кольору снігу, молока, крейди”. В етимологічній літературі щодо походження слова білий є різні тлумачення. О.О.Потебня [9: 97] допускає думку, що прикметник білий етимологічно пов'язаний з іменником *бѣль*. Але нам здаються найпереконливішими тлумачення слова білий, запропоновані О.Г.Преображенським, Ф.Славським, М.Фасмером і ін., котрі слово це пов'язують з індоєвропейським коренем *bhe – “сяяти”, “блищати”, порівн. в санскр. bhātam, що означає блиск.

Цю ж думку підтверджує G.Herne [4: 106], який посилається на фізичне визначення білого кольору (предмет, який відбиває світло, здається білим).

У багатьох індоєвропейських мовах знаходимо відповідники: лит. *bālas* – “білий”, *bālinti* – “зробити блідим”, *báltas* – “білий”, “блискучий”, “чистий”, “ясний”, *bálti* – “білити”, “робитися білим”; латв. *bālts* – “білий”, у звичайному вживанні, *bāls* – “блідий”, “безколірний” [15: 32]; гот. **bals* – “білий”, **bala* – “кінь з білою плямою на лобі” [5: 130]; швед. *bål* – “костер”; ісл. *bál* – “костер” [2: 62]; кельт. *belo* –

ЗМІСТ

Розділ I. Теоретичні питання синтаксису

<i>Шульжук К.Ф.</i> Функціональні параметри складного речення у художньому стилі	4
<i>Беценко Т.П.</i> Особливості функціонування конструкцій з прямою мовою в українських думках	10
<i>Давнюк С.В.</i> Особливості внутрішньої структури предикативних одиниць у складних конструкціях з сурядністю і підрядністю	14
<i>Кузьмич О.О.</i> Синтаксичні засоби творення ритму в прозовому творі (на прикладі новели Олеся Гончара “Модри камень”)	20
<i>Ричагівська Ю.Є.</i> Специфіка засобів зв’язку складного речення в поетичному мовленні	24
<i>Шкарбан Т.М.</i> Експресивно-виражальні можливості конструкцій з однорідною супірядністю	29
<i>Шульжук Н.В.</i> Загальнолінгвістичні проблеми опису українського діалогічного мовлення	34
<i>Щербачук Н.П.</i> Предикатні синтаксеми у структурі семантичного елементарного простого речення діалогічного мовлення	39

Розділ II. Семантика лексичних одиниць

<i>Кирилкова Н.В.</i> Семантичне поле компонента <u>верба</u> в українських фраземах та пареміях	48
<i>Крижановська О.М.</i> Назви на позначення ахроматичних кольорів в українській мові	52
<i>Сербіна Т.Г.</i> Мовні зміни в лексиці російської мови новітнього періоду (за матеріалами сучасних газет)	60
<i>Турик Л.Р.</i> Дієслово говорити (казати): перформатив чи дескриптив	64

Розділ III. Історія мови та лінгвістики

<i>Мандрик Н.В.</i> Лексика слов’янських мов як джерело вивчення духовної культури давніх слов’ян	70
---	----

Розділ IV. Аспекти досліджень у словотворі

<i>Гаврилюк Н.В.</i> Оказіональні прикметники-композиції у поетичному словнику неокласиків (словотвірний аспект)	74
<i>Степанова О.І.</i> До питання про структурно-функціональну одиницю словотворчого рівня	79

Розділ V. Лінгвістика тексту

<i>Богдан С.К.</i> Оказіональні звертання української епістолярії	86
<i>Войцешук Л.А., Мандрик Н.В.</i> Текст як об’єкт лінгвістичних досліджень	95
<i>Вокальчук Г.М.</i> Індивідуально-авторські юкстапозити в українській поезії 20-30 років ХХ століття	102
<i>Горожа нова С.О.</i> Кольороназви як елемент ідіостилію Миколи Хвильового	109
<i>Златів Л.М.</i> Проблема сприймання (розуміння) тексту та його структурно-сислового аналізу в психолінгвістиці	115
<i>Ожигова О.В.</i> Особливості стилістики сучасної української драми.	121
<i>Смітюх Т.М.</i> Інтертекстуальність у релігійних текстах	127
<i>Соколовська С.Ф.</i> Взаємообумовленість текстових категорій зв’язності та дискретності	132
<i>Хом’як О.І.</i> Принципи ідіостилістичного аналізу художнього	

тексту	139
Розділ VI. Особливості говорів української мови	
Євтушок О.М. Модель і її мовленнєва реалізація: лексичний і семантичний аспекти	146
Мазяр В.П. Ареологія лексики народних промислів у західнополіських говірках української мови	149
Розділ VII. Проблеми мовної освіти	
Ковальчук Н.П. Питання взаємозв'язку синтаксису і пунктуації	154
Лещенко Г.П. Система вправ на збагачення мовлення учнів комунікативно значущою культурознавчою лексикою	157
Хом'як І.М. Питання методики орфографії в підручниках з української мови	167
Розділ VIII. Актуальні питання мовної культури	
Войцешук Л.А. Теорія формування комунікативно-мовленнєвих умінь у складних ситуаціях спілкування з точки зору функціональної культури мовлення	174
Олексієвець Л.С. Граматичні особливості ділових паперів	178
Відомості про авторів	183

Наукове видання

Актуальні проблеми сучасної філології

Мовознавчі студії

Збірник наукових праць

Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 10

Упорядкування та наукове редагування

Олександри Якимчук,

Оксани Кузьмич

Макет та комп'ютерна верстка

Андрія Слинька

Обкладинка

Олексія Литвина

Рекомендовано до друку Вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол №9 від 26 квітня 2002 р.)

У збірнику вміщені статті з проблем українського мовознавства науковців, аспірантів кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету та науковців інших вишів. Основні теми поданих публікацій стосуються актуальних питань синтаксису і лексикології, словотвору та лінгвістики тексту.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів-філологів.

Макет, верстку, дизайн здійснено в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету

Адреса редакції: 33000, м. Рівне, вул. С.Бандери, 12
Рівненський державний гуманітарний університет
(вул. Остапова, 31, кафедра української мови). Тел.: 26-17-79

Підписано до друку 15.05.2000. Гарнітура Times Roman Cyr.
Умов. друк. арк.. 19, 0. Наклад 200 прим.